05.1_The Criminal Assets Forfeiture against the Background of the Acquis Communautaire_KY

На 18 май 2012 г., в бр. 38 на "Държавен вестник" беше обнародван силно оспореният Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество, който влезе в сила на 19.11.2012 г. За краткото време от приемането и влизането му в сила, законът има осем изменения и предизвика две решения на Конституционния съд на Република България.

Като основни недостатъци на закона бяха посочвани противоречието му с Конституцията, както и с редица международни актове, по които Република България е страна, включително с чл. 1 от Протокол 1 към Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи и с проекта за Директива на ЕС за отнемане на имуществото, придобито чрез престъпление. С Решение № 13 от 13 октомври 2012 г. по конституционно дело № 6/2012 г. Конституционният съд прие, че не може да съобразява проекта на директивата. В решението му беше посочено, че ако такава директива бъде приета и влезе в сила, би възникнала нова правна ситуация, при което контролът по чл. 149, ал. 1, т. 4 от Конституцията във връзка с чл. 249, ал. 3 от Договора за Европейската общност, би бил възможен.

Към настоящия момент е факт Директива 2014/42/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 г. за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в Европейския съюз. Директивата влезе в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в Официален вестник на Европейския съюз (бр. 127 от 29 април 2014 г.). Държавите-членки, сред които и Република България, са длъжни да въведат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с Директивата, до 4 октомври 2015 г. Те са длъжни да изпратят незабавно на Комисията текстовете на тези разпоредби.

Българският Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество не съответства напълно на горепосочената Директива 2014/42/ЕС.

Директивата предвижда отнемането на имущество след влизане в сила осъдителна присъда за извършено престъпление, попадащо в обхвата на чл. 3 от Директивата – престъпление, попадащо в обхвата на Конвенцията относно борбата с корупцията, в

CR legal DL 2018. Всички права запазени.

която участват длъжностни лица, седем рамкови решения на Съвета и три директиви на Европейския парламент и на Съвета относно конкретни тежки престъпления. Според българския закон основания за започване на производството са извършено престъпление или административно нарушение. Проверката започва, когато лицето е привлечено като обвиняем, т. е. преди да има влязла в сила присъда, или когато има влязъл в сила акт за административно нарушение, годно да създава облага. Т. е. по нашия закон не е нужно лицето да е извършило престъпление, нито това престъпление да е доказано по предвидения в законодателството ред – с влязла в сила присъда. Не се търси връзка между наличието на имущество и извършването на престъпление.

Директивата предвижда възможност за разширена конфискация на имущество, принадлежащо на лице, осъдено за престъпление, което може да доведе, пряко или косвено, до икономическа полза, когато съдът – въз основа на обстоятелствата по делото, включително конкретните факти и наличните доказателства, като например доказателство, че стойността на имуществото е несъразмерна спрямо законните доходи на осъденото лице, е убеден, че въпросното имущество е придобито чрез престъпно поведение.

В Директивата е предвидена и възможност за конфискация на облаги или на друго имущество, чиято стойност съответства на облагите, прехвърлени пряко или косвено от заподозряното лице или обвиняемия на трети лица, или които трети лица са придобили от заподозряно лице или обвиняем, най-малко в случаите, когато тези лица са знаели или е трябвало да знаят, че целта на прехвърлянето или придобиването е да се избегне конфискация, въз основа на конкретни факти и обстоятелства, включително че прехвърлянето или придобиването е извършено безплатно или срещу сума, която е значително по-ниска от пазарната стойност. Тази разпоредба следва да се тълкува така, че да не се засягат правата на добросъвестни трети лица.

Директива 2014/42/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 г. за обезпечаване и конфискация на средства и облаги от престъпна дейност в Европейския съюз зачита основните права и спазва принципите, признати от Хартата

CR legal DL 2018. Всички права запазени.

на основните права на Европейския съюз и Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, в съответствие с тълкуването им в съдебната практика на Европейския съд по правата на човека. Тя следва да се прилага в съответствие с тези права и принципи. Държавите-членки са длъжни да предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че лицата, засегнати от предвидените в Директивата мерки, имат право на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес, за да защитават правата си.

Чл. 6 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи защитава правото на справедлив съдебен процес. Законът въвежда презумпция за незаконност на придобитото имущество, която е в противоречие с принципите на справедливия съдебен процес и с презумпцията за невиновност. Прави се преценка на стойността на имуществото, а не на това, дали то е придобито в резултат на престъпна дейност. Правото на справедлив съдебен процес се нарушава и заради ретроактивното действие на закона, както и от нарушаването на изискването за правна сигурност.

Според чл. 1 от Протокол 1, всяко физическо или юридическо лице има правото мирно да се ползва от своята собственост. Никой не може да бъде лишен от своята собственост освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право.

Правото на собственост не е абсолютно. Може да има позволена намеса от страна на държавата в упражняването на правото на собственост, но само тогава, когато намесата е в интерес на обществото, мярката е пропорционална и намесата е законоустановена.

В настоящия случай не е налице точен, ясен и предвидим закон. Към настоящия момент на отнемане подлежи незаконно придобитото имущество. За незаконно придобито имущество се смята имуществото, за придобиването на което не е установен законен източник, т. е. няма ясна легална дефиниция. Липсва легитимна цел, тъй като за държавата е без значение имуществото да е придобито от или във връзка с престъпна дейност. Не е в обществен интерес засегнатите лица, включително третите добросъвестни лица, да се поставят в ситуация на неизвестност и несигурност

CR legal DL 2018. Всички права запазени.

относно това какво поведение трябва да имат, за да не им бъде отнето имуществото поради липсата на ясна законова разпоредба. Не е налице баланс между обществения интерес и засегнатите индивидуални права.

CR legal DL 2018. Всички права запазени.